

Францішак Багушэвіч

(1840—1900)

П. Сергіевіч.

Партрэт Францішка Багушэвіча ►

Нарадзіўся Францішак Казіміравіч Багушэвіч 21 сакавіка 1840 года ў вёсцы Свіраны на Віленшчыне ў сям’і небагатага беларускага шляхціца. Сёння Свіраны — невялікі хутар на тэрыторыі Літвы, дзе ад былога шляхецкага маёнтка засталіся толькі старыя ліпавыя прысады. Аднак сапраўдны родны кут пісьменніка — гэта вёска Кушляны цяперашняга Смаргонскага раёна, куды сям’я Багушэвічаў пераехала перад 1846 годам. Тая хата, у якой Францішак правёў свае лепшыя дзіцячыя і юначыя гады, не захавалася. Але ў атачэнні стагадовых ліп і ясеняў стаіць другая хата, якую ў канцы 1890-х гадоў пабудаваў сам пісьменнік і дзе ён жыў і тварыў да самай смерці — 28 красавіка 1900 года. У гэтым доме ў 1990 годзе распачаў сваю працу мемарыяльны музей Ф. Багушэвіча.

У наваколлі Кушлян захаваўся валун, на якім аматары творчасці паэта пасля яго смерці зрабілі надпіс «Памяці Мацяя Бурачка». Ля валуна Ф. Багушэвіч сустракаўся са сваімі сябрамі. Кажуць, што нават хаваў пад ім свае рукапісы і забароненыя публікацыі.

Музей-сядзіба
Францішка Багушэвіча
«Кушляны» (Гродзенская вобласць) ►

▲ *Л. Гумілеўскі,
С. Гумілеўскі.*
Помнік Ф. Багушэвічу
ў Смаргоні

1863 года пачалося паўстанне, у якім дзейсны ўдзел прыняла ўся сям'я пісьменніка. Францішак змагаўся з царскім войскам у мясцінах, дзе яго ніхто не ведаў, і гэта выратавала ад арышту. Цяжка паранены ў Аўгустоўскіх лясах, ён тайна лечыцца пад Беластокам. Потым, каб пазбегнуць арышту, перабраўся ва Украіну. З дапамогай сваякоў і сяброў Ф. Багушэвіч паступіў у 1865 годзе ў Нежынскі

У сувязі з каранацыяй новага рускага цара Аляксандра III з'явіўся ўказ пра амністыю ўдзельнікаў паўстання.

юрыдычны ліцэй. Пасля заканчэння працаваў судовым следчым у розных гарадах Украіны і Расіі, ажно пакуль у 1874 годзе не пасяліўся ва ўкраінскім горадзе Канатоце. Тут ён ажаніўся з былой мінчанкай Габрыэляй Шклёнік, тут у яго нарадзіліся дачка Канстан-

цыя і сын Тамаш. І толькі праз дваццаць гадоў пасля паўстання ён з сям'ёй, карыстаючыся амністыяй, вярнуўся на радзіму.

У пачатку 1884 года Францішак Багушэвіч вярнуўся ў Вільню. Нейкіх паўтара дзясятка гадоў адвёў яму лёс на адносна спакойную

У суседняй вёсцы Жупраны ўстаноўлены помнік аўтару «Дудкі беларускай». А ў райцэнтры, у Смаргоні, у Дзень беларускага пісьменства ў 2009 годзе быў урачыста адкрыты яшчэ адзін велічны помнік пісьменніку.

Пачатковую адукацыю Францішак атрымаў дома, з дапамогай «дарэктараў» (наёмных настаўнікаў).

Потым была Віленская гімназія, якую ў ліку чатырох лепшых вучняў ён скончыў якраз у год адмены прыгоннага права. У тым жа годзе паехаў у сталіцу Расійскай імперыі і стаў студэнтам фізіка-матэматычнага факультэта Пецяўбургскага ўніверсітэта. Аднак, прадчуваючы наступленне лёсавызначальных падзей, вярнуўся на радзіму і стаў настаўнічаць у Доцішках (цяпер Воранаўскі раён). У студзені